Vasse, Vriezenveen, Rouveen

8 Landbouw, Natuur

Agrarisch Overijssel 2050, natuur en landbouw in balans

Een groot deel van het grondoppervlak in Overijssel bestaat uit landbouwgronden. Deze cultuurlandschappen zijn in de afgelopen eeuwen gemaakt door boeren; landbouw en cultuurlandschap zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Boeren hebben het gevoel dat ze hun best doen om aan alle, steeds veranderende regels van de overheid te voldoen en ervaren tegelijkertijd dat ze weinig waardering krijgen voor wat ze doen. Met het oog op de grote maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan is het hoog tijd voor een koerswijziging.

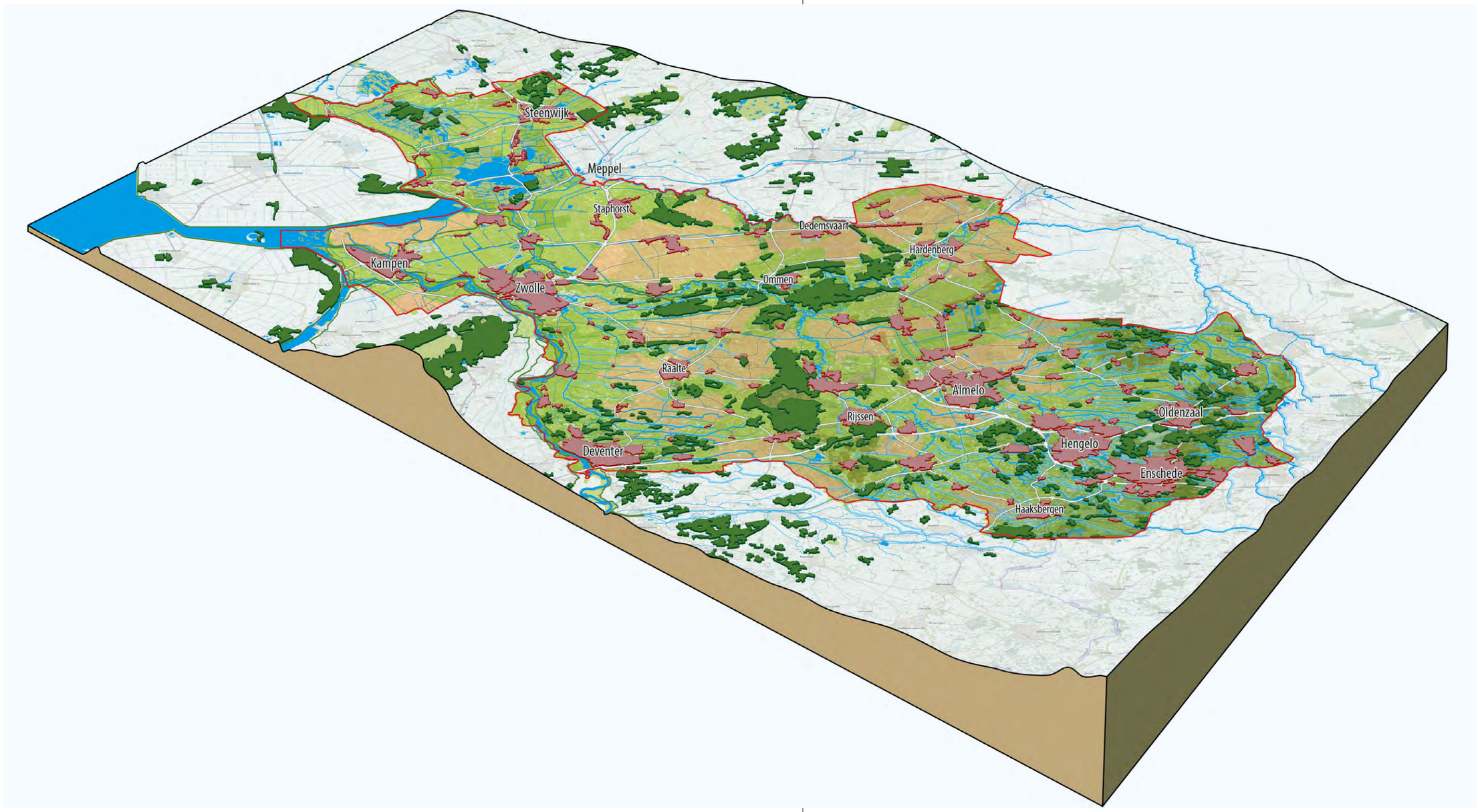

Betrokkenen:
Provincie Overijssel +
Jan Roozenbeek, Dana Wiersma, Peter Veldt, Roy Italiaander.
WUR + Martha Bakker + Bart Immerzeel.
Bureau Peter de Ruyter landschapsarchitectuur + Peter de Ruyter.
Atelier des Hollants + Daniëlle Hollants.

Analyse

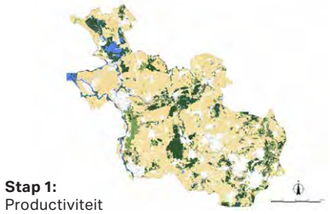

Stap 1:
Productiviteit

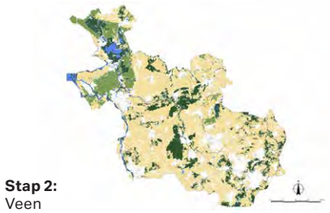

Stap 2:
Veen

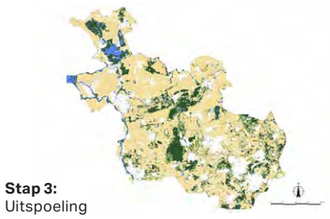

Stap 3:
Uitspoeling

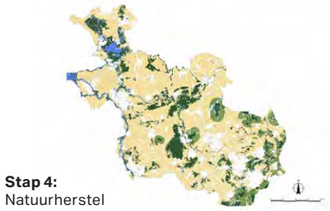

Stap 4:
Natuurherstel

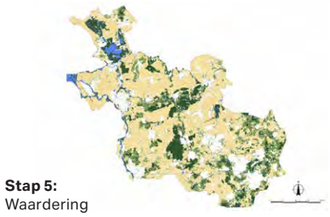

Stap 5:
Waardering

> ‘Er is een hergroepering van het buitengebied nodig.’
>
> Prof. Martha Bakker, WUR

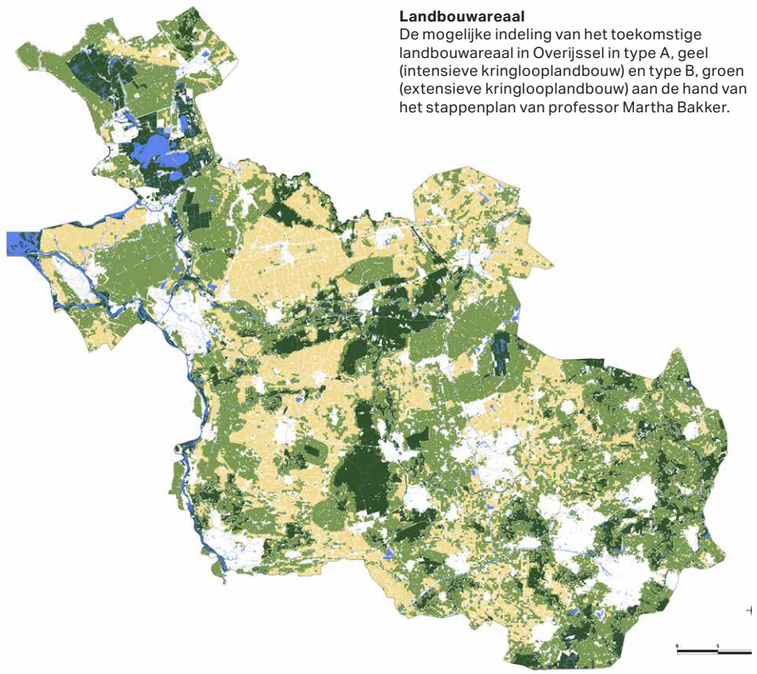

Landbouwareaal
De mogelijke indeling van het toekomstige landbouwareaal in Overijssel in type A, geel (intensieve kringlooplandbouw) en type B, groen (extensieve kringlooplandbouw) aan de hand van het stappenplan van professor Martha Bakker.

Stap 6:
Droogte

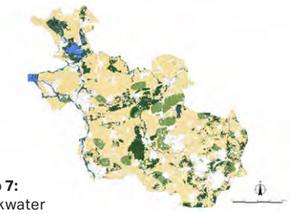

Stap 7:
Drinkwater

Achtergrond & vertrekpunt
Door de intensivering van de landbouw zijn veel van de kenmerkende landschapskwaliteiten verdwenen. De biodiversiteit in agrarisch gebied neemt af. Vergroten van de biodiversiteit in onze Natura 2000 gebieden vereist reductie van de stikstofdepositie. Ons waterbeheer is al decennialang gericht op een efficiënte waterafvoer. Door het veranderende klimaat hebben we nu echter te maken met perioden van droogte en piekbuien, waardoor het nu juist belangrijk is om water vast te kunnen houden. Dit geldt zowel voor de hogere zandgronden in Twente als voor de veenweidegebieden van Noordwest Overijssel, waar de bemaling bovendien zorgt voor bodemdaling en CO2-uitstoot.
In de zoektocht naar een perspectief voor de landbouw in Overijssel -en vooral naar gebiedsspecifieke vormen van landbouwgebruiken we de ‘Martha Bakker-methode’. Prof. dr. Martha Bakker van Wageningen University & Research (WUR) ontwikkelde een methode die op basis van verschillende criteria de potentie van agrarische gronden voor verschillende vormen van landbouw blootlegt. Vanuit deze methode werken we aan een verhaal waarin de landbouw behalve aan voedselproductie, ook meer kan bijdragen aan biodiversiteit, droogtebestrijding, waterkwaliteitsverbetering, CO2-vastlegging en het vergroten van de landschappelijke aantrekkelijkheid.

Inzichten
Boeren kunnen ecosysteemdiensten leveren die positief bijdragen aan de lokale omstandigheden. We verbeelden hoe agrarische bedrijfsvoering hand in hand gaat met de natuur-, klimaat- en landschapsdoelen voor het gebied, waarbij natuur en landbouw in balans zijn. Het kan!

Visie

Interpretatie opgave
De grote opgaven, zoals de klimaatverandering, het verlies aan biodiversiteit en de noodzaak van het terugdringen van stikstof, bieden kansen om de inrichting van Overijssel te overdenken. Kunnen we een natuurlijker evenwicht bereiken door het bodem- en watersysteem leidend te maken? Het onderzoek van professor Martha Bakker geeft een overzicht van mogelijke landbouwvormen in de provincie.

Aanvliegroute
Hiervoor is het belangrijk meer inzicht te krijgen in mogelijke ecosysteemdiensten. Op welke plek is welke ecosysteemdienst dominant? En welke bijdrage kunnen deze diensten leveren aan de landschapskwaliteit? In twee deelgebieden, het gebied tussen Vasse en Vriezenveen en tussen Zwarte Water en Rouveen, onderzoeken we deze vragen door:

- GIS-analyse van de landbouwgronden in Overijssel (Martha Bakker-methode).
- Vergelijking opbrengst van ecosysteemdiensten Overijssel in huidige en toekomstige situatie.
- Uitvoeringsstrategieën per deelgebied; rollen, regie, strategie en verantwoordelijkheden, kosten en baten.

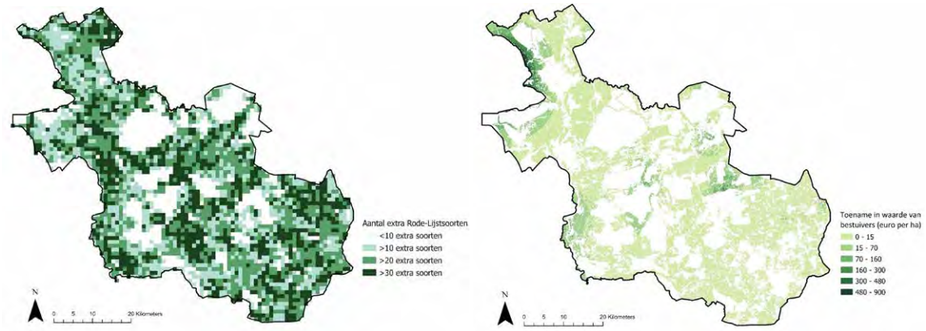

Rode Lijstsoorten
Het effect van een transitie naar kringlooplandbouw op de soortendiversiteit van Rode Lijstsoorten in aantal extra soorten en de effecten van kringlooplandbouw op de waarde van bestuivende insecten in euro’s per hectare.

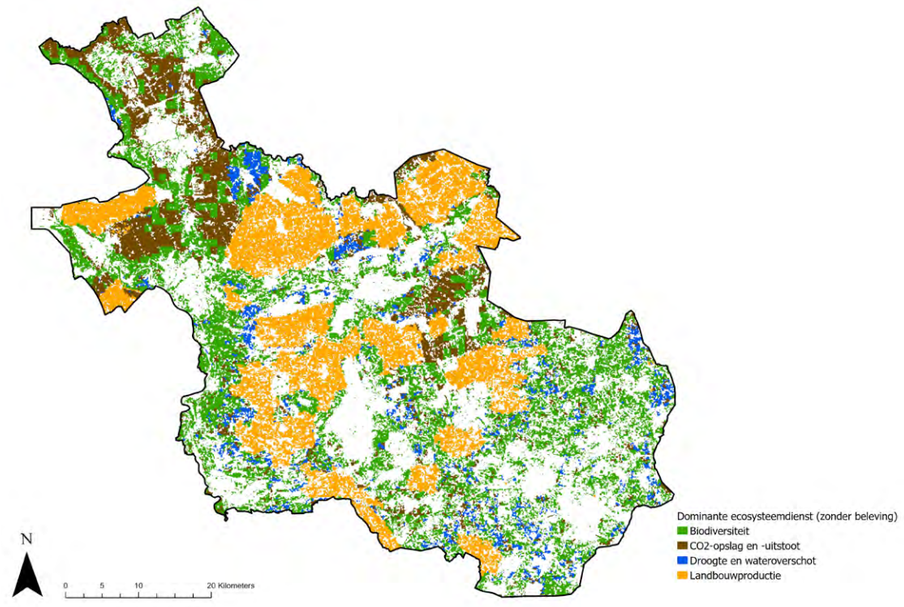

Ecosysteemdiensten
Dominantie van ecosysteemdiensten over de provincie Overijssel. CO2- opslag en de vermindering van uitstoot is bijvoorbeeld gekoppeld aan de laagvenen en hoogvenen.

Uitwerking

Voor het gebied rondom de Mosbeek, op de flank van de Twentse stuwwal tussen Vasse en Langeveen, hebben we een deeluitwerking gemaakt met daarin een onderscheid tussen doelen en landschappelijke ingrepen voor de boven-, midden- en benedenloop van het beeksysteem. Deze zijn gekoppeld aan specifieke ecosysteemdiensten en mogelijke financieringsbronnen.

‘Bodem- en watersysteem zijn leidend voor het type landbouw in een gebied.’

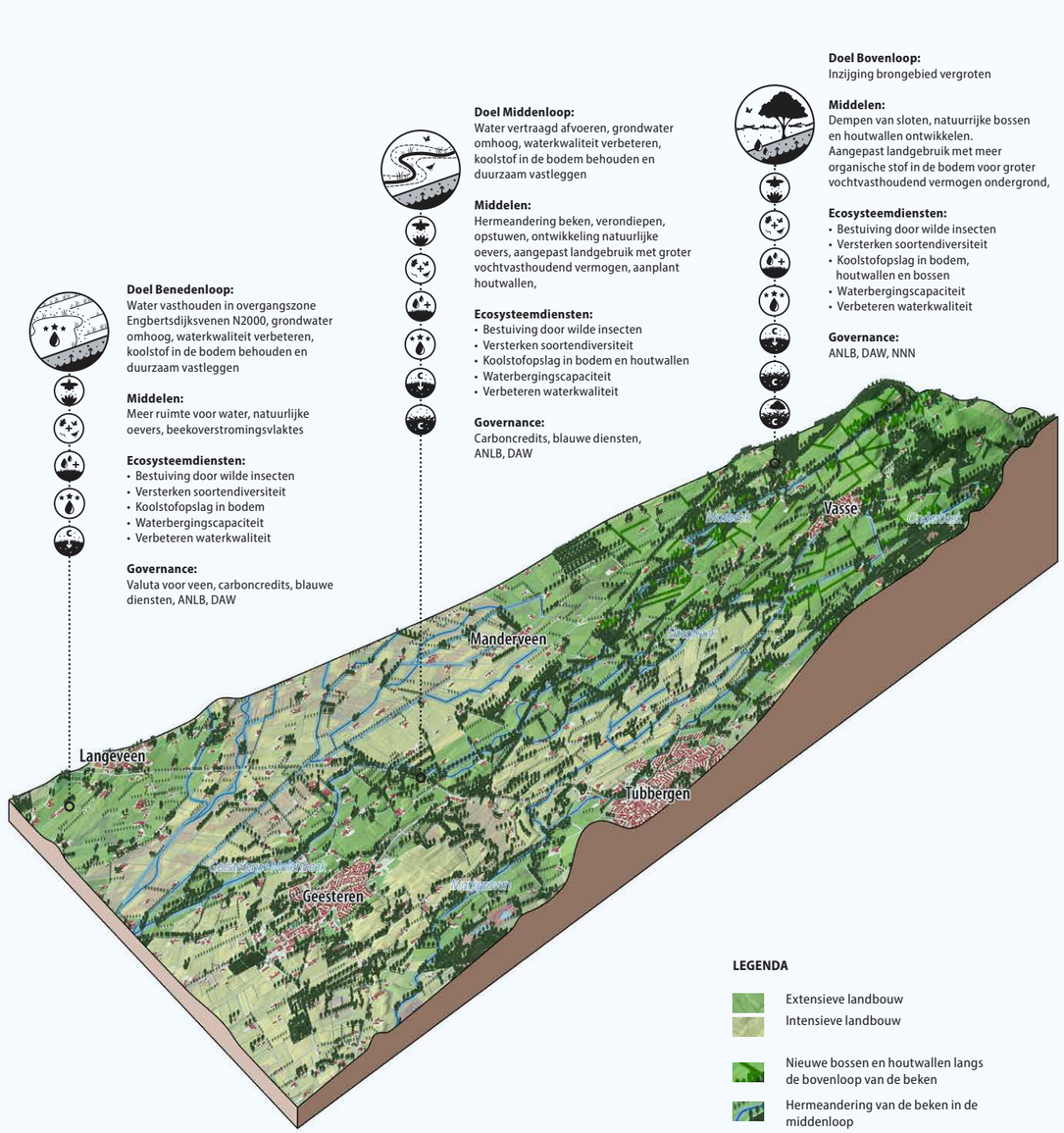

What’s next?

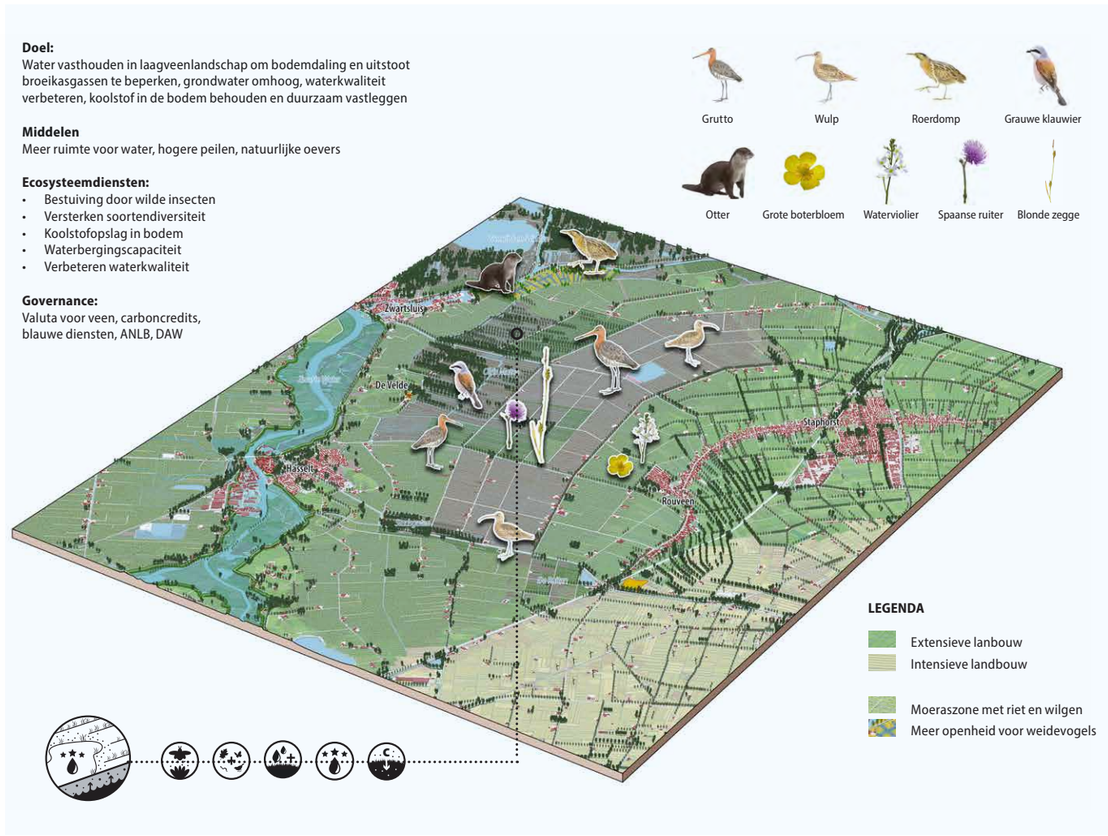

Ruimtelijk voorstel voor het gebied rondom Rouveen met mogelijke ecosysteemdiensten en nieuwe medebewoners van het landschap.

Volgende stappen en aanbevelingen

Het ontwerpend onderzoek leidt in eerste instantie tot een verdeling van agrarische gronden in gebieden die geschikt zijn voor hoogproductieve kringlooplandbouw en gebieden die in aanmerking komen voor vormen van landbouw die bijdragen aan ecosysteemdiensten. Via vergelijkend onderzoek zijn vervolgens de verschillen in beeld gebracht tussen de opbrengsten van meerdere ecosysteemdiensten op basis van deze verdeling van agrarische gronden met die van nu.

De daaropvolgende stap is het zoeken naar werkbare verdienmodellen. We introduceren hiervoor een aantal invoeringsstrategieën, ofwel ‘draaiknoppen’. In de komende periode onderzoeken we hoe we aan deze knoppen kunnen draaien om boeren daadwerkelijk te helpen een gezonde bedrijfsvoering te realiseren, waarin landbouw en natuur in balans zijn; een lerende omgeving landbouwtransitie.